

DR | GENERALDIREKTØREN

Maria Rørbye Rønn
DR Byen
Emil Holms Kanal 20
DK- 0999 København C
dr.dk
11.01.2024

Klage over 'Klog på Sprog' episode 'Hokus pokus, hekse i fokus!' på P1 og DR Lyd

Kære

Du har den 15. december 2023 klaget over en udtalelse i programmet 'Klog på Sprog' episode 'Hokus pokus, hekse i fokus!' sendt på P1 og DR Lyd. Efter at redaktionen afviste din kritik, har du klaget videre til lytternes og seernes redaktør. Han har nu gennemgået sagen og skrevet en indstilling.

Jeg fremsender hermed indstillingen, hvis konklusion jeg er enig i.

Med venlig hilsen

Maria Rørbye Rønn

Kopi:

Journalen

Etikchef Anja Lundberg Andersen, DR Kultur, Børn og Unge

Seniorrådgiver Mikkel Vincentz Pedersen, LSR

Redaktionschef Mette-Line Thorup, DR Kultur, Børn og Unge

Ledende redaktionschef Gustav Lützhøft, DR Kultur, Børn og Unge

Direktør Henrik Bo Nielsen, DR Kultur, Børn og Unge

Sagen kort

En lytter klagede over et afsnit ('Hokus pokus, hekse i fokus!') af programmet-serien 'Klog på Sprog'. Værten kommer med markante kritiske udtalelser om kristendom og navnlig altergang, hvilket ligger inden for programmets koncept. Klager får derfor ikke medhold i, at DR's etik er overtrådt.

Gennemgang af sagen

Den 24. november 2023 skriver _____ (herefter benævnt Klager) til DR 'Klog på Sprog'.

Programmets tema er 'hekse'. Klager kritiserer, at værten i programmet siger, at den kristne tro har mange "vrøvlere", som "grundlæggende set er fuldstændig absurde, åndssvagt dumme og vanvittige." Værten nævner i denne sammenhæng nadverritualet.

Klager finder det er en hån mod kristne og det ritual, som er udført i to tusind år i alle kirker.

Klager skriver blandt andet: *"Samtlige medlemmer af folkekirken, hvad enten de bruger gudstjenesten meget eller lidt, håner du på denne måde. Og for mange kirkegængere er nadveren meget værdifuld at være med til. Og du kalder det kannibalisme. Helt ærligt."*

Videre klages der over, at værten direkte viderebringer fejl: *"Og så formidler du den myte, at "man jo prædikede på latin".*

For det første er nadveren ikke en del af en prædiken. For det andet kan du let google dig til mere viden: "Ganske vist foregik gudstjenesten på latin, men præsten forklarede bibellæsningerne til menigheden på dens eget sprog. Præstens prædiken på folkesproget kunne finde sted efter dagens evangelietekst blev læst op på latin. Præsten vendte sig så om til menigheden og prædikede, på dansk."

DR svarer

Den 14. december 2023 skriver udviklingsredaktøren på programmet, Hanne Barslund, blandt andet følgende til Klager: *"Værtens bemærkninger falder i en udsendelse, som handler om hekse og disses magiske sprog, som de selv opfatter som en realitet. På den måde er hele programmet en undersøgelse af, hvad der kan indgyde eller besjæle et ord eller en vending med magi for dem, der tror på det. For den deltagende heks besjæler det en remse, hvis hun siger den på en særlig måde, bruger ord, som hun opfatter som magiske eller synger dem på et sprog, som hun synes har større virkning, end det dagligdags sprog vi alle benytter os af.*

Når værten vælger at omtale bestemte vendinger i den kristne tro som "vrøvlere" er det et udtryk for, at disse vendinger kun opfattes som betydningsbærende af de troende selv. At præsentere en oblat med ordene "dette er Jesu kristi legeme" som det kan gøres ved sakramentet kan vel betegnes som metaforisk, som om der i indtagelsen af oblaten ligger, at man indtager velsignelsen, det evige liv eller andre dele af den kristne tro. Den troende opfatter udsagnet "dette er Jesu Kristus Legeme" som meningsfuldt, andre gør ikke. Hvis det virkelig var Jesu Kristi legeme, ville det i en ikke-troendes optik være sært at opfordre nogen til at spise det.

Den lutheranske udgave af kristendommen er statsreligion i Danmark, og af alle Danmarks borgere er kun H.M.Dronningen ved lov forpligtet til at oppebære den. DR sender en række forskellige programmer specifikt om tro, herunder Morgenandagten, Pilgrim og Højmassen, året rundt. Klog på sprog er et af de programmer, som lejlighedsvis beskæftiger sig med sprog i forhold til tro, men uden hverken at forkynde den ene eller anden trosretning. Vi vil fremover, som altid, bestræbe os på at formidle troværdigt og kritisk men aldrig forhånende."

Klager anker

Klager skriver til LSR: "Redaktør Hanne Barslund sender et svar, se TXT 2 herunder, men som du kan læse, forholder hun sig ikke til kritikken, men omtaler andre emner, jeg ikke har spurgt om eller berørt. Svaret forekommer useriøst, irrelevant og arrogant.

Om Hughes er troende eller ej, fx, hvad har det med sagen at gøre?

Det er meget vigtigt, at det, som Hughes udtalte, IKKE havde relation til hekse, det handlede om det almindelige nadverritual i alle kristne kirker.

En sammenligning med andre tilfælde, hvor det handler om "tro på noget":

Ville det være i orden at kalde mennesker, der tror på horoskoper for åndssvage, eller folk der går til zoneterapi for "vanvittige"? Eller skal børn, der tror på julemanden, hånes for dette i radioen? Eller mennesker, der værdsætter healing, nærdødsoplevelser og reinkarnation, ville det være i orden, at Danmarks Radio stempler sådanne mennesker som dumme og absurde?

Hanne Barslund taler om betydningen af formuleringen "Dette er Jesu Kristi legeme". Og ja, der er mange opfattelser, tolkninger og betydninger vedrørende nadverfejring, det har bare ikke noget med denne sag at gøre, og det berettiger ikke til hån i form af den slags ord. Sagen er, at Hughes kalder noget, som andre mennesker tror på, for noget vrøvl og "grundlæggende set fuldstændig absurd, åndssvagt, dumt og vanvittigt", hvilket enhver kan se, er forhånende.

Jeg ved ikke, hvorfor Barslund blander H.M.Dronningen ind i dette, men dronningen er som statsoverhoved på ingen måde forpligtet til at gå til gudstjeneste, men det gør hun ret ofte, og hun værdsætter at gå til nadver, hvor hun hører det "fuldstændigt absurde, åndssvagt dumme og vanvittige vrøvl" (citater Hughes), der bliver sagt hver gang.

Jeg forventer naturligvis et svar, der forholder sig til sagen og til min kritik, men jeg har intet ønske om mere eller mindre kirkeligt stof i DR, det handler udelukkende om, at DR skal respektere, at folk, der tror på Gud, ikke skal hånes eller regnes som mindre intelligente eller vidende, eller på andre måder dumme, alene pga af deres tro."

Jeg bekræfter den 17. december 2023, at jeg vil behandle sagen som en ankesag.

Procedure

Det følger af DR's etiske retningslinjer, at DR skal besvare en klage senest fire uger efter, at den er modtaget. Det er sket. Det er den programansvarlige, der skal svare, hvilket ikke er tilfældet her. Det er kritisabelt. Undervejs i processen har det vist sig, at redaktionen ikke havde opfattet, at der var tale om en klage, og derfor er svaret ikke afgivet af den ansvarlige chef. Derfor er det heller ikke udformet formelt med klagevejledning. Svar fra DR på klager, kritik, kommentarer m.m. bør dog principielt altid overholde de formelle svar til besvarelser af henvendelser.

Hvad bliver der sagt i programmet:

Programmet 'Hokus pokus, hekse i fokus!' sendt på P1 og DR LYD beskrives som følger: "Hvad har Hekkenfeldt med hekse at gøre? Hvordan lader man sproget med magi? Findes der hekse uden grimme vorter, krogede næser og høje hatte, og handler frygten for heksen også om kvindehad? For fire hundrede år siden brændte vi heksen levende, og i dag inviterer vi hende i studiet."

Tidskode 39:20. Adrian Huges, (AH) vært: "Du (en ekspert i programmet) jo selv, at noget magi opfattes som godt, fordi det var hidrørende den kristne tro. Og det er jo rigtigt, at den kristne tro har jo mange - lad os bare kalde dem 'vrøvleremser'- som grundlæggende set er fuldstændig absurd, åndssvage,

dumme, vanvittige, altså for eksempel – altså i den katolske udgave af kristendommen – står man jo ved alteret og siger: "Dette er Jesu' Kristi legeme og værsgo at spise." Altså, man opfordrer til kannibalisme, kan man sige. Man lægger en oblat i munden på den, der går til alters, og det var jo det, på latin, og man har jo prædiket på latin i danske kirker frem til Reformationen i 1536 eller deromkring. Da sagde man: "Hoc est corpus filii." Og det skulle så være blevet til det, til den vrøvleremse, som børn kalder for "hokus pokus filihankat."

Her spørger AH den medvirkende sprogekspert, om det er korrekt, at de latinlignende 'remser' havde sit udspring i kirkens latin.

Indstilling fra lytternes og seernes redaktør

Klagen rummer flere kritikpunkter, som jeg vil gennemgå nedenfor.

1. For det første skriver Klager, at værten håner kristendommen og de mennesker, der går til alters. Det finder Klager uden for det rimelige i en radio, som alle betaler til.
2. For det andet rummer udsagnet faktuelle fejl. Det gælder både påstanden om tidligere tiders prædikener på latin samt påstanden om, at altergangen er en del af prædikenen.
3. I ankeskrivelsen føjer Klager til, at DR ikke besvarer indholdet i klagen.

Ad 1.

DR har en bestemmelse i sine etiske retningslinjer, (kapitel 19 om habilitet) der vedrører ytringer som DR-ansat. Heri står, at man som DR-ansat ikke i sit arbejde må skilte med eller propagandere for egne holdninger, medmindre det sker som led i et redaktionelt koncept med holdningsprægede værter. Der er ikke tvivl om, at værten i den påklagede sekvens fremsætter en personlig holdning til kristendommen og kirkens ritualer og liturgi – navnlig nadveren. Værten udtaler, at kirken har mange 'vrøvleremser', som er "absurde" og "fuldstændig vanvittige". Værten kunne have behandlet emnet – herunder kristendommens syn på hekse – helt uden at fremsætte sine egne værdidomme. Ligeledes burde det være helt uden relevans for programmet, hvorvidt værten Adrian Huges er 'troende kristen', som udviklingsredaktøren svarer Klager.

Imidlertid er DR's etiske retningslinjer på dette punkt af DR's ledelse bestemt således, at det er "det redaktionelle koncept" og dermed den ansvarlige for programmet, der definerer, om værten må fremsætte personlige holdninger.

Jeg læser udviklingsredaktørens svar til Klager således, at det er et forsvar for værtens personlige ytringer i programmet. Det er i henhold til DR's etiske retningslinjer (afsnit om ytringer som DR-ansat) op til DR at definere, om et program har et redaktionelt koncept, som tillader holdningsprægede værter. Ud fra svaret til Klager opfatter jeg det sådan, at det tillader DR i programmet her. Værten fremsætter åbenlyst sit kritiske syn på den kristne kirkes nadver og altergang i den påklagede sekvens af programmet, men det sker med DR's billigelse. Klager får derfor ikke medhold på dette punkt.

Udviklingsredaktøren svarer således: "Når værten vælger at omtale bestemte vendinger i den kristne tro som "vrøvleremser" er det et udtryk for, at disse vendinger kun opfattes som betydningsbærende af de troende selv. At præsentere en oblat med ordene "dette er Jesu Kristi legeme" som det kan gøres ved sakramentet kan vel betegnes som metaforisk, som om der i indtagelsen af oblaten ligger, at man indtager velsignelsen, det evige liv eller andre dele af den kristne tro. Den troende opfatter udsagnet "dette er Jesu Kristus legeme" som meningsfuldt, andre gør ikke. Hvis det virkelig var Jesu Kristi legeme, ville det i en ikke-troendes optik være sært at opfordre nogen til at spise det."

Jeg er derfor ikke enig med Klager i den del af kritikken, der går på, at svaret ikke forholder sig til kritikken.

Ad 2.

Klager påpeger, at værten fejlagtigt omtaler nadveren som en del af prædikenen, og at præsten ikke (kun) prædikerede på latin.

Det er uden for min kompetence autoritativt at tage stilling til, i hvilket omfang Middelalderens præster talte og prædikede på latin. Blot kan jeg konstatere, at fagfolk ikke har en helt ens opfattelse af spørgsmålet.

Ad 3.

Som tidligere nævnt under punkt Ad 1 besvarer udviklingsredaktør Hanne Barslund faktisk det centrale klagepunkt, som Klager stiller op: Nemlig den af Klager påståede "forhånelse" af kristendommen og nadveren. Klagesvaret forholder sig dog ikke til de fejl, som bliver sagt af værten vedrørende prædiken, nadver og før-reformatorisk brug af latin som kirkesprog.

Som det fremgår af procedure-afsnittet i sagsgennemgangen, er klagen på flere punkter ikke er besvaret korrekt. Det følger af DR's etiske retningslinjer, at det er den programansvarlige chef, der besvarer klager og kritik, hvilket udviklingsredaktøren ikke er. Klagen skal besvares af den ansvarlige chef i DR's klagesystem, hvilket ikke er tilfældet, og den indeholder ikke klagevejledning.

Konklusion og sammenfatning

En lytter fandt afsnittet 'Hokus pokus, hekse i fokus!' den 24. november 2023 i serien 'Klog på Sprog' forhånende over for kristendommen og navnlig nadveren og kristne, der går til alters. Værten omtalte nadveren som "absurd", "åndssvag" og "vanvittig", Værten fremsætter sin personlige, negative holdning til kristendommens nadver og altergang. DR tillader medarbejdere at komme med egne personlige holdninger, når det sker som led i et redaktionelt koncept, hvilket svaret fra DR lægger op til er tilfældet i sagen her. Klager får ikke medhold på dette punkt.

Klager kritiserer, at værtens udtalelser om prædiken, nadver og før-reformatorisk brug af latin, er forkert. Svaret forholder sig ikke til den del af kritikken. Det er uden for min kompetence at tage stilling til, i hvilket omfang Middelalderens præster prædikede på latin.

Klager får ikke medhold i, at klagesvaret ikke forholder sig til kritikken. Svaret forholder sig til hovedkritikken.

I selve klagepunkterne får Klager ikke medhold.

Jesper Termansen, den 10. januar 2024